

REPREZENTĂRILE STATUARE ALE DACO-GEȚILOR DIN FORUL LUI TRAIAN, LA ROMA

« Geții sânt mai înțelepți decât aproape toți barbarii și mai asemenea grecilor »
Dion Chrysostomos ; Iordanes, Getica, 39-40 ; Fontes, II, p. 413, 417

Dr LEONARD VELCESCU (*velcescu66@yahoo.fr*)

Cercetător în istoria artei - CRHISM - Univ. din Perpignan

“VIA DOMITIA” - Franța

Cercetările despre iconografia sculpturilor monumentale ale Daco-Geților reprezintă un capitol de mare importanță pentru istoria artei, dar încă puțin abordat de specialiști și cunoscut de marele public. Reprezentările în marmură și porfir ale Daco-Geților din Forul lui Traian (Roma) au fost adunate, identificate și studiate timp de peste 15 ani de autor. Ele au constituit substanța unei teze de doctorat, susținută în anul 2000 la *École Pratique des Hautes Études - Sorbonne*, Paris, având ca titlu : *Les Daces dans la sculpture romaine. Étude d'iconographie antique*. Arta statuară a daco-geților este de o excepțională importanță istorică și iconografică. Au fost inventariate și analizate mai mult de o sută de sculpturi romane, care îi reprezintă pe vechii locuitori ai Daciei în atitudini dârze, de mare demnitate. Aceste opere sculpturale au fost realizate în perioada de apogeu al artei romane în timpul domniei împăratului Traian (98-117 d.Hr) pentru forul său, la Roma, proiectat și construit în 6 ani de vestitul arhitect Apolodor din Damasc, inaugurat în anul 112 d.Hr.

Descoperirile arheologice efectuate în Forul lui Traian, precum și reconstituirile realizate de specialiști italieni și americani au arătat că pentru acest vast complex arhitectural au fost realizate două serii de statui de Daco-Geți, diferite ca dimensiuni, care aveau un loc bine stabilit în perimetrul acestui For, la înălțime, ca false cariatide, situate la nivelul aticelor porticurilor curții interioare, deasupra fiecărei coloane de susținere a galeriilor acestor porticuri, precum și la nivelul fațadei exterioare (partea sudică) a *Basilicii Ulpia*. Statuile aveau dimensiunile de 2,68 m (pentru cele de la nivelul porticurilor) și 3,084 m (cele de pe fațada părții de sud a clădirii *Basilica Ulpia*).

Reconstituirea Forului lui Traian: fațada părții de sud de la *Basilica Ulpia* și latura de nord-est a porticului Forului (James E. Packer, *The Forum of Trajan in Rome. A study of the monuments in Brief*, University of California Press, 2001).

Cu ce scop au fost realizate numeroasele reprezentări de Daco-Geți în arta romană ? Să fi fost vorba de numai o « simplă » propagandă politico-militară ? De ce artiștii romani au creat acest vast ansamblu iconografic dedicat poporului daco-geț ? Poate fi avansată ideea că aceste sculpturi semnifică un nobil « omagiu » dedicat de Romani celui mai puternic adversar al lor. Mai multe argumente pot fi invocate pentru a susține aceste afirmații : respectul, chiar admirația, resimțită de Traian (și probabil de anumiți Romani în general) vizavi de războinicii daco-geți, cum atestă și numărul important de legiuni romane compuse numai din soldați daco-geți, precum și aurul Daco-Geților luat ca pradă de război, care a contribuit în mod esențial la redresarea economică a Imperiului roman. Se poate considera că împăratul Traian a dedicat acest complex arhitectural (Forul) în egală măsură și Daco-Geților, reprezentându-i în arta oficială romană, fiind un fapt cu totul excepțional. Daco-Geții au fost puși în valoare, imaginea lor demnă, monumentală, a fost plasată în centrul Romei, în cel mai fastuos for realizat în lumea romană ; această realizare nu mai fusese făcută niciodată până atunci pentru un alt popor numit « barbar » ; și această imagine nobilă a poporului daco-geț a reușit să învingă factorul distrugător al Timpului și să ajungă până în zilele noastre ; fapt foarte important și de mare valoare pentru istoria reprezentărilor antice ale Daco-Geților în arta romană și a culturii României. Marea calitate a sculpturilor din perioada domniei lui Traian caracterizează arta sculpturală cu subiect daco-getic, realizată în momentul când arta portretistică romană se găsea în punctul de maximă expresie artistică. Artiștii romani au înțeles și, în același timp, au simțit că, înainte de a vedea, studia și reda fizionomia fiecărui personaj (aspectul fizic exterior) trebuia observat, decipat și înțeles aspectul interior, psihic (momentul psihic) al fiecărui « model » : aici constă prestigiul artei portretului școlii romane din timpul domniei lui Traian.

Nici un alt popor subjugat de Roma nu a beneficiat de atât de multă atenție din partea artiștilor plastici romani. Se poate afirma că, mai mult decât Galii, Germanii, Parții, sau alți « Barbari », Daco-Geții au ocupat un loc privilegiat în arta romană și în inima Romei, în Forul lui Traian. Poporul daco-geț a fost, putem spune, glorificat într-o manieră fără precedent de către Romani.

Aceste reprezentări sculpturale sunt de o mare importanță pentru patrimoniul cultural european și românesc. Basoreliefurile Columnei lui Traian, precum și statuile de Daco-Geți reprezintă o moștenire culturală de mare valoare artistică și iconografică, fiind mărturii sculpturale antice inestimabile. Aceste opere sculpturale trebuie studiate și puse în valoare, ele reprezintă dovezi iconografice invaluabile ale predecesorilor poporului ce azi se numește român.

Sculptorii romani au reprezentat în mod magistral pe Daco-Geți, în arta lor. Aspectul fizic și cel psihic au fost redade într-un stil natural și realist pentru fiecare personaj ; aceste portrete, de o mare calitate artistică și iconografică, caracterizează nobila fizionomie a poporului daco-geț.